

2023
|04

MÁLTAI TANULMÁNYOK

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat tudományos folyóirata

Egyén, bizalom, összefogás

„Noverim Te, Noverim Me”

© Máltai Tanulmányok
Minden jog fenntartva!

5. évfolyam, 4. szám

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat szaklektorált folyóirata.
Megjelenik évente négy alkalommal.

A folyóiratban megjelent tanulmányok, cikkek elérhetők a lap akadálymentesített,
felolvasóprogrammal is rendelkező honlapján, az alábbi címen:

www.maltaitanulmanyok.hu

SZERKESZTŐSÉG

Solymári Dániel, főszerkesztő
Czirják Ráhel, szerkesztőségi titkár
Szigeti László, olvasószerkesztő
Pávay Andrea, korrekktúra
Molnár Tamás, tördelés és nyomdai előkészítés

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Prof. dr. Vasa László
Prof. dr. Tarrósy István
Dr. habil. Görföl Tibor
Dr. habil. Marsai Viktor
Pallós Tamás

TUDOMÁNYOS TANÁCSADÓ TESTÜLET

Prof. dr. Tulassay Tivadar
Prof. dr. Pálné Kovács Ilona
Prof. dr. Úrge-Vorsatz Diána
Prof. dr. Kőnczei György
Dr. Várszegi Asztrik
Dr. Székely János
Dr. Varga Imre Kapisztrán
Győri-Dani Lajos

Borítóterv:

Bánlaki Szabolcs

Borítókép:

Thomas Cole: The Voyage of Life: Youth, 1842
Courtesy National Gallery of Art, Washington

A folyóirat nyomtatott változatának ISSN száma:

ISSN 2676-9468

NMHH: CE/14647-3/2019.

Kiadja a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület

1125 Budapest, Szarvas Gábor út 58–60.

Felelős kiadó: Kozma Imre

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat e lap minden részének sokszorosításával, terjesztésével, a benne közölt adatok tárolásával és feldolgozásával kapcsolatos jogot fenntartja. A Máltai Tanulmányokban megjelent szerzői művek és az azok részeit képező illusztrációk, képek kizárólag a kiadó előzetes írásbeli engedélyével tehetők hozzáférhetővé. Ez a nyilatkozat a szerzői jogról szóló törvényben foglaltak szerint tiltó nyilatkozatnak minősül. A lapban közölt írások nem feltétlenül tükrözik a kiadó Magyar Máltai Szeretetszolgálat véleményét.

Tartalom

EGYÉN, BIZALOM, ÖSSZEFOGÁS

„Noverim Te, Noverim Me”

6 | ALAPGONDOLAT

Török Csaba: Megfontolások a bizalomról	6
Pári András – Rövid Irén: Családra vágyunk! <i>A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért felméréseinek eredményei 2018 óta</i>	20

36 | ITTHON

Székely András – Major Enikő – Székely B. András: A házassággal kapcsolatos attitűdök és a vallásosság kapcsolata a Hungarostudy 2021 kutatás eredményei alapján	36
Gombocz János – Gombocz Orsolya: A család mint támasz az egészséges életre való felkészülésben a sportra nevelés példáján	54
Péntekné Simon Nikolett – Szodorai Dóra – Ónadi Olivér: Örökbefogadással kapcsolatos attitűdök a magyar lakosság körében (2023)	70

87 | KITEKINTŐ

Szodorai Dóra: Konfliktusok hálójában <i>A High Conflicted Divorced Families fogalom meghatározásainak áttekintése</i>	87
Miszlai Péter: Az örökbefogadás a gyermek oldaláról <i>Érdekek és dilemmák</i>	100

116 | TEREPEK

Imriné Csákányos Melinda: A családi korrelációban rejlő erő	116
Egriné Csöreg Mónika – Szabó Orsolya: A nevelőszülői hivatás a Máltai szellemiség tükrében	132

146 | NAGYÍTÓ

Görföl Tibor: Érintkezésben a katolikus egyház globális tudatával	146
--	-----

151 | MESSZELÁTÓ

Pallós Tamás: Bizalomszintek	151
-------------------------------------	-----

MISZLAI PÉTER

Az örökbefogadás a gyermek oldaláról

Érdekek és dilemmák

TANULMÁNY

DOI: 10.56699/MT.2023.4.7

ABSZTRAKT

A tanulmány a család és az örökbefogadás sokszínű kérdéseit követően az örökbefogadás formáit és gyakorlati aspektusait kívánja bemutatni elméleti és gyakorlati szempontból. Központi kérdése a gyermek legfőbb érdeke, mely számos szakmai kihívást, dilemmát indukál. Hosszabb-rövidebb folyamat, míg a gyermek örökbe fogadó családba kerül. Ezen eljárás során is számos szakmai kérdés merül fel, melyekre a legmegnyugtatóbb megoldás megtalálása nem egyszerű feladat, hiszen az örökbe fogadott gyermek életében két szülőpárról van szó: a vér szerinti és az örökbe fogadó szülőkről.

KULCSSZAVAK: család, örökbefogadás, a gyermek legfőbb érdeke

A Máltai *Tanulmányok* folyóirat a társadalom-bizalom-család tematikában hirdetett meg publikációs lehetőséget. Az örökbefogadás mindhárom megjelölt hívószóhoz kiválóan kapcsolódik. Jelen tanulmányban csak arra vállalkozom, hogy az örökbe fogadó család definíciós kérdéseit követően egyes szakmai és jogi kérdéseket, azok gyakorlati aspektusait, dilemmáit megvilágítsam. Arra törekszem, hogy elsősorban a gyermek érdekei, szempontjai szerint vizsgáljam a témát. A terület nagyon sokrétű, így több helyen csak utalásra, kérdésfeltevésre van lehetőség, mellyel fel kívánom hívni a figyelmet a további diskurzus szükségességére, esetleg kutatások végzésére.

Magyarországon az utóbbi éveket vizsgálva a gyámhatóságok közel ezer vagy több mint ezer gyermek esetében engedélyeztek¹ örökbefogadást. A statisztika alapján az örökbe fogadni szándékozók száma jelentősen magasabb, mint az örökbe fogadható gyermekeké. A média rendszerint azt hangsúlyozza, hogy mennyi szülő vár gyermekekre, a gyermekek oldaláról azonban kevés szó esik. Emellett kihívást jelent az is, hogy a jogalkotó szinte minden évben kisebb-nagyobb mértékben módosít az irányadó szabályokon.

Keresztes-Takács Orsolya az örökbefogadás szociálpszichológiai és interkulturális aspektusait vizsgálva arra a figyelmet érdemlő megállapításra jut, hogy ma Magyarországon magas a család és a gyermek értéke, a házasság vagy a párkapcsolat egyik lépcsőfoka a gyermekvállalás, az örökbefogadás azonban pótmegoldás az „igazi család” helyett. Egy kutatásra is hivatkozik, amely arra világít rá, hogy a megkérdezett örökbe fogadott gyermekek egyharmada azt gondolja, hogy az „emberek azt várják, hogy az örökbe fogadott gyermeknek problémája legyen” (Keresztes-Takács, 2019: 17).

CSALÁD ÉS ÖRÖKBEOFAGADÁS

„A család a társadalom természetes és alapvető egysége, a házastársak és legközelebbi rokonok kapcsolatainak történelmileg változó formája, amelyben egyaránt megtalálható a nagy- és kis család” (Csiky–Filó, 2003: 11).

A családdefiníció kodifikálásának nehézségeire több szerző is felhívta a figyelmet (Reiderné, 2014; Somfai, 2013; Pásztor, 2022). A jogalkotó Magyarország alaptörvényének módosításával mégis rögzítette, hogy „a családi kapcsolat alapja a házasság, illetve szülő-gyermek viszony” (Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása, 2013. március 25.). A szakirodalomban az az álláspont, hogy a családi kapcsolat ennél tágabb kategória (Hegedűs, 2020; Barzó, 2021).

A családi kapcsolatokra vonatkozó jogszabályok közül kiemelendő a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) negyedik könyve. Ez a jogszabály nem írja le a család vagy a szülő-gyermek viszony definícióját, hanem a nyolcadik könyv „Záró rendelkezések” című fejezetében az értelmező rendelkezések között jeleníti meg a hozzátartozói² és a közeli hozzátartozói³ kört. Érdekes, hogy az egész Ptk. által szabályozott életviszonyokra kiterjedően különbséget tesz az egyeneságbeli rokon és az örökbe fogadó kapcsolat között, miközben a jogszabály maga deklarálja, hogy az örökbefogadással egyeneságbeli rokonság keletkezik.⁴

A másik releváns jogszabály a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.), mely a gyermek hozzátartozóinak meghatározásakor⁵ – épp ellenkezőleg a Ptk.-val – a vér szerinti és az örökbe fogadó szülőt egyaránt a szülőfogalom körébe vonja.

További jogszabályok is sorolhatók, amelyek hol indokoltan,⁶ hol kevésbé indokoltan különbséget tesznek a vér szerinti és az örökbe fogadó család között,⁷ ami akár külön vizsgálatot és tanulmányt is érdemelne.

Visontai-Szabó Katalin (2022) hivatkozik egy legfelsőbb bírósági határozatra, amely megállapítja, hogy az örökbefogadás célja, hogy a vérségi kapcsolattal azonos jogi kötelek jöjjen létre. Rétiné Böhm Éva (2011) szerint az örökbefogadás célja, hogy az örökbe fogadók és az örökbe fogadott(ak) között családi kapcsolat létesüljön.

A család fogalmi meghatározásának eltérései elsősorban a jogalkalmazók számára jelenthetnek kihívást, illetve az örökbe fogadó családokban kelhetnek egyfajta megkülönböztetésérzést.

A témához mind jogilag, mind pszichológiailag szorosan kapcsolódik az örökbe fogadó család struktúrája, melyet a szakemberek „sajátos háromszöggént” írnak le: egyik csúcán a vér szerinti, a másikon az örökbe fogadó szülő, a harmadikon pedig a gyermek van (Bán et al., 2012; Katonáné, 2013). E háromszögre a későbbiekben is hivatkozom, mert bármelyik félre irányuló segítségnyújtás esetén vázat, eligazodási támpontot jelenthet a családoknak és a segítőknek.

AZ ÖRÖKBEOFOGADÁSRÓL ÁLTALÁBAN

Az örökbefogadás mibenléte, célja, rendeltetése a történelem során sokat változott (Tóthné, 1993; Katonáné, 2018). A régi magyar jogban öröklési jogintézmény volt (Tóthné, 1993; Barzó, 2017). Az örökbefogadás célja lehetett a „törvénytelen gyermek” törvényesítése, és szolgálhatta a családi név továbbvitelét. Magyarországon 1953 előtt lehetőség volt nagykorú örökbefogadására is (Barzó, 2017).

Az örökbefogadás korszakainak elemzésénél „imponáló” fejlődési ívet figyelhetünk meg az 1950–70-es években, mivel az örökbefogadás a gyermektelen pároknak adott lehetőséget a gyermekáldásra. Az ezt követő időkben megjelenik a gyermek élet-történetének jelentősége, a vér szerinti szülők helyzete és az örökbefogadásra felkészítő tanfolyam szükségessége. Amikor eljutunk az 1993 és 2005 közötti időszakhoz, azt látjuk, hogy például előkerül a meddő párok „gyermekhez való joga” (Katonáné, 2018; vö. Marschalkó, 2013). Mintha ugyanoda értünk volna vissza, ahonnan indultunk, azzal, hogy napjainkban egyre nagyobb jelentősége van az interkulturális és nemzetközi örökbefogadásnak.

A jelenleg hatályos jogszabályok szerint örökbe fogadni Magyarországon csak kiskorút lehet, akinek a szülei nem élnek, vagy akit a szülei nem képesek megfelelően nevelni (Ptk. 4: 119. § [2] bekezdés; 4: 123. § [1] bekezdés).

A Ptk. a nyílt (4: 125. §) és titkos (4: 126. §; 127. §) örökbefogadást szabályozza, melyek gyermekszempontú megközelítésére később kerül sor.

2003-ban hazánkban bevezették az örökbe fogadó szülőknek szervezett kötelező érzékenyítő tanfolyamot, ez 2020-tól ingyenessé vált, de elvégzése már nem kötelező. A szakemberek ennek ellenére javasolják az elvégzését (KIM, 2022), hiszen a későbbiekben több dilemmánál is felmerülhet ennek jelentősége.

A GYERMEK ÉRDEKÉRŐL

Számos tanulmány foglalkozott az örökbefogadással kapcsolatban az érdekek témájával. Most a gyakorlat során felmerülő legtipikusabb kérdésekre kívánom felhívni a figyelmet.

Vitán felül áll, hogy az örökbefogadásnak a gyermek érdekét kell szolgálnia, amit legutóbb Visontai-Szabó Katalin (2022) és Katonáné Pehr Erika (2020) is megfogalmazott. Visontai-Szabó utal arra is, hogy a gyermek elsődleges érdeke, hogy biztonságos, elfogadó, szerető családban nőjön fel.

A Gyvt. a gyermeki jogok deklarálásánál a „saját családban” való felnevelkedés jogát első helyen írja elő. Ezt követően a segítségnyújtást mint gyermeki jogot nevesíti (6. § [1]–[2] bekezdés). E két szabályból kiindulva elsődleges, hogy a gyermeknek a vér szerinti családjában való felnevelkedését kell elősegíteni. Ha erre nincs lehetőség, akkor lehet az egyik sorsrendezési alternatíva a gyermek számára az örökbefogadás. Még a csak megfogant gyermek esetén is a vonatkozó jogszabályok (Magyarország Alaptörvénye: II. cikk; Cstv.: 3. §; Magzatvédelmi, 1992: 9. § [1] bekezdés) és alkotmánybírói döntések (lásd például AB 1991; 1998) azt rögzítik, hogy a szülőknek a gyermek megszületésének lehetőségét kell felvetni azzal, hogy a segítő szakemberek vázolják, milyen támogatási lehetőségek állnak rendelkezésre a gyermek vállalása esetén. Ekkor is „csak” egy alternatíva az örökbeadás lehetősége, hiszen a jogalkotó a vér szerinti családban való vagy ahhoz közeli nevelkedést preferálva lehetőséget teremt a gyermek elhelyezésére harmadik személynél (Ptk. 4: 169. §) vagy a családba fogadásra (Ptk. 4: 187. §). Mindkét esetben lehet szó rokonról vagy más személyről is.

Olyan élethelyzet is van, amikor a gyermek nem nevelkedhet a saját családjában, s ezért nevelőszülőnél kell elhelyezni. Ez esetben is számos érdek, illetve dilemma merül fel. A nevelőszülői elhelyezés átmeneti ellátás azon gyermekek számára, akik valamilyen nem nevelkedhetnek a vér szerinti családjukban. Az ellátás lehet rövidebb és hosszabb, akár a gyermek nagykorúságáig is tarthat. A nevelőszülőnek elsődlegesen a gyermek vér szerinti családba való visszakerülését kell elősegítenie. Ha ez nem lehetséges, akkor kell megvizsgálni a gyermek örökbefogadásának lehetőségét (Gyvt. 55. §). Természetesen elkerülhetetlen, hogy a gyermek és a nevelőszülő között kötődés alakul ki. A nevelőszülő által megvalósuló örökbefogadással foglalkoztak már tanulmányok (Katonáné, 2020), sőt a kérdést az alapvető jogok biztosa több jelentésében is átfogóan értékelte. Az ombudsman is leszögezte, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban lévő gyermek érdeke „nem egyirányú”, elsődleges a vér szerinti családjába való visszagondozása, ha pedig örökbe fogadható, meg kell találni számára a legmegfelelőbb örökbe fogadó szülőket. Az ombudsman nem zárta ki annak lehetőségét, hogy a nevelőszülő örökbe fogadó szülő legyen, ha az a gyermek érdekében áll, de a nevelőszülő automatikusan nem élvezhet előnyt a nála elhelyezett gyermek örökbefogadása során (AJB, 2017). Ezek a megállapítások maximálisan helyeselhetők. A nevelőszülői örökbefogadással kapcsolatban még két dilemmára utalok: az egyik az időfaktor, azaz minél több időt tölt a gyermek a nevelőszülőnél, megnövekedhet annak esélye, hogy az örökbe fogadó szülője lesz. A másik, amire az alapvető jogok biztosa is rávilágít, hogy ha „többféle státuszú” gyermekek egyszerre nevelkednek a nevelőszülőnél, akkor külön is vizsgálni kell az egyes gyermekek érdekeit, hiszen ez a helyzet akarva-akaratlanul is a gyermekek közötti megkülönböztetéshez vezethet.

A gyermekek érdekei közt meg kell említeni a testvérek együttes sorsrendezését is mint alapelvet. Ez testvérpár esetén természetesen nem jelenthet nagy szakmai kihívást (részletesen lásd Katonáné, 2020), az inkább testvérsorok (vagyis legalább három

testvér) esetén, illetve olyankor jelentkeznek, amikor az egyik testvér tartós beteg vagy fogyatékossgal él. Itt több érdek és jog is találkozik: a gyermekek külön-külön joga a saját családban való nevelkedéshez, a testvérek együttes elhelyezéséhez való jog és nem mellékesen a vérségi származás megismeréséhez fűződő gyermeki jogok. Ilyen dilemmás esetekkel kapcsolatban kevés adat áll rendelkezésre. Az *örökbefogadás módszertana* című kézikönyv (Deli et al., 2022) erre vonatkozóan szempontokat ad, a döntési jogot meghagyva a hatóságnál és a szakembereknél. Megjegyzem, külön tanulmányban lehetne elemezni az ilyen eseteket is.

A gyermek érdeke sikertelen illesztés, barátkozás és örökbe fogadó szülőkhöz való kihelyezés esetén is számos dilemmát vet fel. A szakmai gyakorlatban ilyen esetek is előfordulnak, és mérlegelni kell, hogy a gyermek több veszteségélménye után mikor kerüljön sor az újabb illesztésre. Sőt, később akár azt is szükséges mérlegelni, hogy ebben az esetben valóban az örökbefogadás-e a gyermek érdeke.

A gyermek érdeke az is, hogy ne legyen titok az örökbefogadása, ezt számos tanulmány és kutatás is igazolja (Andrási–Ittész, 2015; Mészáros, 2006; Visontai–Szabó, 2022). A szakmai tapasztalat is azt mutatja, hogy ha az örökbefogadás tényét nem mondják el a gyermeknek, korától és fejlettségétől függően akkor is nagy valószínűséggel kiderül, akár egy családtag „elszólása” miatt, akár egy régebbi irat megtalálásakor. A gyakorlatban találkozni lehet olyan kamasz gyermekkel, aki egy családi vita hevében szembesült az örökbefogadása tényével. A korának és fejlettségének megfelelően kell közölni a gyermekkel a családba kerülésének körülményeit, de erre számos módszer áll rendelkezésre, például mesék vagy a „*life story work*” (élettörténeti könyv) is.

Az örökbefogadást megelőző tanácsadáson erre természetesen ki kell térni, de a fakultatívan igénybe vehető örökbefogadás előtti érzékenyítő tanfolyam alkalmasabbnak tűnik e kérdéskör megtárgyalására.

Fontos alapelv, hogy mindig a gyermek számára kell megfelelő örökbe fogadó családot keresni, és nem a szülőknél az általuk elképzelt gyermeket.

Fontos alapelv, hogy mindig a gyermek számára kell megfelelő örökbe fogadó családot keresni, és nem a szülőknél az általuk elképzelt gyermeket (Rétiné, 2011). Ezért is meg kell vizsgálni, hogy az örökbe fogadó szülők oldalán milyen érdekek, dilemmák merülhetnek fel. A szakirodalom felhívja a figyelmet, hogy nem áll a gyermek érdekében az örökbefogadás, ha például a megromlott házasság „megjavulását” remélik tőle, vagy ha a szülők el-

hunyt vér szerinti gyermeküket kívánják örökbefogadással pótolni (Rétiné, 2011). Az utóbbi megállapítással teljesen egyetértve természetesen nem kizárt, hogy a veszteségélmény feldolgozását követően ők is örökbe fogadó szülők lehessenek.

Szakmai körökben élénk diskurzus folyik a gyermek és az örökbe fogadó szülők közötti korkülönbségről is. A Ptk. alapján örökbe fogadó szülő az lehet, aki a huszonötödik életévét betöltötte, és az örökbe fogadott gyermeknél legalább tizenhat, legfeljebb

negyvenöt évvel idősebb.⁸ A gyermek érdeke, hogy aki örökbe fogadja, végigkísérje, segítse, támogassa felnevelkedése során. E szempontból a jogszabály a fiatalabb szülőket preferálja. Egy 2020-as jogszabály-módosítás következtében három év feletti gyermek örökbefogadása a gyermek érdekében akkor is engedélyezhető, ha közte és az örökbe fogadó szülő között a korkülönbség legfeljebb ötven év (Ptk. 4: 121. § [1] bekezdés). Álláspontom szerint az örökbe fogadó szülői oldalon fennálló összes feltételt együttesen kell vizsgálni, és egyedileg kell eldönteni, hogy adott esetben egy család alkalmas-e az örökbefogadásra. Kizárólag a kor vagy a korkülönbség nem döntő, hiszen el lehet képzelni olyan idősebb személyt is, aki alkalmas az örökbefogadásra.

Folytathatnám a különböző érdekek, dilemmák sorát, azonban a nyílt és titkos örökbefogadás tárgyalásánál külön kitérek az ezekhez szorosan kapcsolódó kérdésekre.

A NYÍLT ÖRÖKBEOFAGADÁS

A vonatkozó jogszabály szerint az örökbefogadás nyílt, ha a „vér szerinti szülő meghatározott általa ismert örökbefogadó tekintetében járul hozzá az örökbefogadáshoz” (Ptk. 4: 125. §). A szakirodalom úgy fogalmaz, hogy a szülő egyik legszemélyesebb joga a gyermeke örökbefogadásához való hozzájárulása, melyet sem gyámhatóság, sem bíróság nem pótolhat (Barzó, 2021).

Nyílt örökbefogadáshoz csak a gyermek megszületése után adható szülői hozzájáruló nyilatkozat, melyet a szülő(k) a gyermek hathetes koráig visszavonhat(nak) (Ptk. 4: 125. § [2] bekezdés).

A nyílt örökbefogadás lehet házastársi, rokoni, továbbá erre engedéllyel rendelkező civil vagy állami szolgáltató szervezetek által elősegített örökbefogadás (Ptk. 4: 121. § [1] bekezdés; 4: 125. § [1] és [4] bekezdés; Gyvt. 62. §, 69/A–69/C §). A civil szervezeteket az erre feljogosított, hatáskörrel és illetékességgel rendelkező állami hatóság nyilvántartásba veszi, engedélyezi e tevékenységüket, és szolgáltatásaikat rendszeresen ellenőrzi. Állami szolgáltatóként az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat területi gyermekvédelmi szakszolgálatai végezhetnek örökbefogadás elősegítésével kapcsolatos feladatokat (Gyvt. 62. §).

Rokoni örökbefogadás esetén az örökbe adó és örökbe fogadó szülők, valamint a gyermek között jó eséllyel nem szakad meg a kapcsolat. Ez lehetőséget teremt arra, hogy korának és fejlettségének megfelelően a gyermek számára sorsmagyarázattal szolgáljanak, amely az identitását is erősítheti.

A közvetítői szervezetek által elősegített nyílt örökbefogadás is sokat segíthet a gyermek identitásának kialakításában és élettörténetének magyarázatában, hiszen az örökbe adó, illetve az örökbe fogadó szülők ez esetben is személyesen ismerik egymást.

A közvetítői szervezeteknek feladatuk, hogy a „lemondó” szülőket kísérik, segítsék a döntési folyamatban és utána is.⁹ Az *örökbefogadás módszertana* című kézikönyv is először annak feltérképezését írja elő, hogy mi kellene ahhoz az örökbe adó szülő számára, hogy gyermekét megtartsa (részletesen lásd Deli et al., 2022).¹⁰ Ez egyrészt azért fontos,

mert ahogy korábban is írtuk, a gyermeknek a „saját családban” való nevelkedését kell elősegíteni, másrészt ha a szülő gyermeke nyílt örökbeadása mellett dönt, amennyire lehetséges, be kell vonni a „legmegfelelőbb örökbe fogadó szülő” kiválasztásába (Deli et al., 2022).

A vér szerinti szülővel érzékeltetni kell, hogy nem tárgya, hanem aktív résztvevője annak a folyamatnak, melynek során gyermekének a sorsát rendezik. Ez segíthet neki veszteségélménye feldolgozásában, és gyermekének is. E folyamat során ismerjük meg az örökbeadás mögött húzódozó indokokat, motivációkat, melyek később segíthetnek a gyermek sorsmagyarázatának megtalálásában.

A nyílt örökbefogadásnak számos előnye lehet azért is, mert a „sajátos háromszög” mindhárom szereplője látható. A gyermek ismerheti a múltját, a vér szerinti szülő megnyugodhat, hogy gyermeke sorsát a számára legmegfelelőbben rendezte, és az örökbe fogadó szülőknek is segíthet a gyermek és örökbe adó szülője elfogadásában.

A TITKOS ÖRÖKBEOFAGADÁS

Az örökbefogadás kétféleképpen lehet titkos. Vagy úgy, hogy a szülő oly módon járul hozzá gyermeke örökbefogadásához, hogy az örökbe fogadó személy adatait nem ismeri,¹¹ vagy úgy, hogy nem szükséges a szülői hozzájárulás az örökbefogadáshoz (Ptk. 4: 126. §; 4: 127. §). A titkos örökbefogadásnál a szakmai előkészítést állami szolgáltatóként az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat területi gyermekvédelmi szakszolgálatai végezhetik (Gyvt. 62/A §).

A szülői hozzájárulással történő titkos örökbefogadásnál is lehetősége van a vér szerinti szülőnek a gyermek hathetes koráig visszavonni a nyilatkozatát (Ptk. 4: 126. § [2] bekezdés). Ha idősebb gyermekkel kapcsolatban nyilatkozik a vér szerinti szülő, akkor nyilatkozatát nem vonhatja vissza (Kralovánszky, 2021).

A szakma a titkos örökbefogadás kapcsán is számos kihívással, dilemmával találkozhat, például azzal, hogy ennél a típusnál a háromszög egyik csúcsa, mégpedig a vér szerinti szülő láthatatlan, és lehet, hogy soha nem fog teljesen látszódni.

A Ptk. felsorolja azon eseteket, amikor nincs szükség a vér szerinti szülő hozzájárulására gyermeke örökbefogadásához (Ptk. 4: 123. § [1] bekezdés; 4: 127. §). A továbbiakban a Ptk. által szabályozott sorrendben igyekszünk áttekinteni a titkos örökbefogadás egyes eseteit.

A szülői felügyeletet a bíróság kivételes és kirívóan súlyos esetben szünteti meg, különösen akkor, ha a szülő olyan magatartást tanúsít a gyermekével szemben, mely annak fejlődését súlyosan veszélyezteti, vagy bűncselekményt követ el ellene (Ptk. 4: 127. § [1] bekezdés a) pont). Ezt az esetkört nem szükséges részletezni, hiszen ilyenkor biztos, hogy az egyik legstabilabb sorsrendezés a gyermek számára az örökbefogadás, ha a bíróság így dönt.

A titkos örökbefogadásnál jelentős részt képez az örökbe fogadhatónak nyilvánított (Ptk 4: 124. §) gyermekek helyzete. Ezek a gyermekek már nem újszülöttek, hosszabb-rövidebb élettörténettel rendelkeznek. Az ő személyiségfejlődésükben kifejezetten fontos

a múlt, a jelen és a jövő összekötésében való segítségnyújtás a sorsmagyarázat megtalálása érdekében.

A gyámhatóság nevelésbe vett gyermeket nyilváníthat örökbe fogadhatónak, tehát olyat, akit a vér szerinti családjából már kiemelt a hatóság, és nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban helyezte el. Ha a gyámhatóság kiemeli a gyermeket a családból, akkor elsősorban azt vizsgálja, van-e annak esélye, hogy később visszahelyezzék oda. Ezért többek között szabályozza a szülő és a gyermek kapcsolattartását, rögzítve, hogy ez a szülő joga és kötelezettsége, amire a szülő figyelmét külön felhívja. A nevelésbe vételt a gyámhatóság az első két évben félévente hivatalból felülvizsgálja, és kiemelten figyel a szülő-gyermek kapcsolat alakulására (Gyvt. 77., 79. §).

Ha a szülő önhibájából nyolc hónapon át nem tart rendszeres kapcsolatot a gyermekével, vagy három hónapon át semmilyen kapcsolatot nem tart, vagy körülményein nem változtat, és emiatt nem szüntethető meg a nevelésbe vétel, a gyámhatóság a területi gyermekvédelmi szakszolgálat, a gondozási hely, illetve a család- és gyermekjóléti központ bevonásával megvizsgálja az örökbe fogadhatónak nyilvánítás lehetőségét. Hasonló a helyzet, ha a vér szerinti szülő a lakó- vagy tartózkodási helyét úgy változtatja meg, hogy az új címét nem közli, és három hónapon belül eredménytelen a felkutatása (Ptk. 4: 124. §; lásd még Gyámrend., 1997: 37. §).

Az előző szabályozáshoz képest a jogalkotó rövidített a szülő-gyermek kapcsolat vizsgálásának időintervallumán. Korábban, ha a szülő semmilyen formában nem tartott kapcsolatot a gyermekével, fél év, ha pedig rendszertelenül tartott kapcsolatot,¹² egy év adhatott alapot a gyermek örökbe fogadhatónak nyilvánítására. Vagyis a jogalkotó megfelelt a vizsgált időszakot, ami vélhetően az örökbefogadások gyorsítását szolgálta.

Katonáné Pehr Erika felhívja a figyelmet: félő, hogy a vizsgált idő lerövidítésével növekszik azon gyermekek száma, akik teljesen elveszítik családi kapcsolataikat, a gyermekvédelmi rendszerben maradnak, és ezzel a gyermekvédelem szinte teljesen lemond a vér szerinti család támogatásáról. A szakember azt javasolja, hogy az örökbefogadás gyorsítása érdekében a vér szerinti szülőt kellene segíteni az örökbefogadáshoz hozzájáruló döntése meghozatalában (Katonáné, 2020).

Elmaradt kapcsolattartás esetén különös gonddal kell vizsgálni az önhibát. E téren a gyámhatóság, a szakemberek információi, véleménye és nem melleleg a szülő meghallgatása irányadó. Három típuspéldát említenék. Nem tekinthető önhibának a szülő oldaláról, ha igazolt betegség miatt nem tudott kapcsolatot tartani gyermekével. De már dilemmaként jelenik meg, ha a szülő azért nem tud kapcsolatot tartani gyermekével, mert büntetés-végrehajtási intézetben van.¹³ A rendelkezésünkre álló csekély információ alapján ezzel kapcsolatban nagyon eltérő a gyámhivatali gyakorlat. Szintén csak egy-egy olyan esetet ismerünk, amikor a szülő ugyan nem tartott kapcsolatot a gyermekével, de egyéb kapcsolattartásra jogosult hozzátartozó (nagyszülő, nagykorú testvér

stb.) igen.¹⁴ A példákból látszik, hogy az örökbe fogadhatónak nyilvánítás során is nagy körültekintést igényel a gyermek legfőbb érdekének vizsgálata.

A cselekvőképtelen szülők hozzájáruló nyilatkozatának léte vagy nemléte¹⁵ is számos kérdést vet fel. Ők eleve kiszolgáltatott helyzetben vannak, hiszen a bíróság azért korlátozta teljes mértékben jognyilatkozat-tételi képességüket, hogy megóvja jogaikat. De ők is élhetnek párkapcsolatban, lehetnek szülők, csak a szülői felügyeleti jogukat nem gyakorolhatják, mert az szünetel.¹⁶ E törvényi rendelkezés és gyakorlati alkalmazása is külön vizsgálatot érdemelne. Két szempontra hívom fel a figyelmet. Az egyik, hogy ilyen helyzetben is szükséges vizsgálni, hogy a cselekvőképtelen szülőktől lehet-e értékelhető véleményt kérni a gyermek sorsával kapcsolatban, a másik pedig, hogy külön érdemes vizsgálni a családon belüli elhelyezési alternatívák realitását.

Végül nincs szükség az örökbefogadáshoz annak a szülőnek a hozzájárulására, aki gyermekét, annak érdekében, hogy más nevelje fel – személyazonosságának feltárása nélkül – egy egészségügyi intézmény által arra kijelölt helyen hagyja, és hat héten belül nem jelentkezik érte (Ptk. 4: 127. § [1] bekezdés e) pont). A korábban idézett háromszögnek ez a csúcsa talán örökre láthatatlan marad. Élénk szakmai diskurzus van arról, hogy ez esetben sérül a gyermek származásának megismeréséhez fűződő joga, és arról is, hogy számára nem egyszerű megnyugtató sorsmagyarázattal szolgálni.

A GYERMEK SZÁMÁRA LEGMEGFELELŐBB SZÜLŐK KIVÁLASZTÁSA TITKOS ÖRÖKBEOFODÁS ESETÉN

A gyermek számára legmegfelelőbb örökbe fogadó szülő kiválasztását a területi gyermekvédelmi szakszolgálat által összehívott „illesztési team” végzi. Tagjai a területi gyermekvédelmi szakszolgálat örökbefogadási tanácsadói, a gyermek gyermekvédelmi gyámja (törvényes képviselője) és a gondozási hely (nevelőszülő vagy gyermekotthon) képviselője (Deli et al., 2022).

A szülők kiválasztásának egyik alapját a gyermeket ismerő szakemberek információi, írásos véleményei és szakértői vélemények jelentik. Ezen okiratok birtokában a területi gyermekvédelmi szakszolgálat elkészít egy listát a gyermek számára kijelölt szülőkről. A szakszolgálat örökbefogadási tanácsadói bemutatják a kiválasztott szülőket a szakembereknek, akik „kijánlási listát” állítanak össze¹⁷ (Deli et al., 2022).

A megállapított sorrendben értesítik az örökbe fogadni szándékozó szülőket a gyermekről. Ha a szülők igent mondanak, akkor következik az előkészítés második fázisa: a megismerkedés a gyermekkel, vagyis az úgynevezett barátkozás (Deli et al., 2022). Ez nagyon érzékeny szakasz mind a gyermek, mind az örökbe fogadó szülők számára. Az ismerkedés tempóját, ütemét a gyermek igényeihez kell igazítani, nem lehet sem túl gyors, sem vontatott.¹⁸ A sikeres barátkozás azt jelenti, hogy a gyermek megismeri leendő örökbe fogadó szüleit, várja a velük való találkozásokat, és biztonságban érzi magát velük. Ezt követően lehet a gyermeket legalább egy hónapra gondozásba kihelyezni a leendő

örökbe fogadó szülőkhöz. Ha a szakemberek sikeresnek látják a beilleszkedését, akkor engedélyezheti a gyámhivatal az örökbefogadást.

Ha a területi gyermekvédelmi szakszolgálat nem talál a gyermek számára megfelelő családot a vármegyében, akkor országosan kell keresni. Amennyiben ez sem vezet eredményre, sor kerülhet a nemzetközi örökbefogadás lehetőségének megvizsgálására.

A vázolt eljárás rövidebb és hosszabb ideig is eltarthat, a jogalkotó és a jogszabály alapján készült módszertani kézikönyv igyekszik e folyamatot rövidíteni. A szakmai tapasztalat azt mutatja, hogy a folyamat hosszát a gyermek tulajdonságai – különösen a betegségei, esetleg, ha ismert, a származása – és az örökbe fogadni szándékozó szülők (el)fogadókészsége nagymértékben befolyásolja. Ezzel kapcsolatban megfontolandó egy amerikai vizsgálatokhoz hasonló kutatás elvégzése. Andrásí Júlia és Ittész Gábor (2015) tanulmánya több vizsgálatot is idéz, melyek az örökbefogadás utánkövetésével ma már Magyarországon is elvégezhetőek lennének, különösen az örökbefogadások sikertelenségeit kutatók. Az örökbefogadás stabilitását befolyásoló tényezőket lenne érdemes elemezni, akár az amerikai kutatások figyelembevételével. Szükség lenne arra, hogy az örökbefogadásban közreműködő állami és civil szervezetek statisztikai adatokat szolgáltatassanak arról, hogy például milyen okok húzódnak meg a sikertelen örökbefogadások mögött. Az adatok elemzése, más kutatási módszerrel történő kiegészítése hatékonyabbá tehetné a gyermekek sikeres sorsrendezését.

AZ ÖRÖKBEOFAGADÁS UTÁNKÖVETÉSE

Magyarországon a jogalkotó 2014-től kötelezően bevezette az örökbefogadások utánkövetését (Ptk. 4: 131. §; Gyvt. 62/C–D §), mely nem ismeretlen, hiszen a nemzetközi örökbefogadásoknál már korábban létezett.

A jogszabályok az engedélyezéstől számított öt évet biztosítanak az örökbefogadás utánkövetésére (Gyvt. 62/C § [2] bekezdés). Fél év (Gyvt. 62/C § [3] bekezdés), majd másfél év után a civil vagy állami szervezetek megvizsgálják az örökbefogadás sikerességét, és jelentést készítenek többek között a gyermek beilleszkedéséről, az esetlegesen felmerülő problémákról, továbbá arról, hogy az örökbe fogadó szülők hogyan kezelik a gyermek múltját. Mivel az utánkövetés kötelező, bízhatunk abban, hogy az örökbe fogadó családok sajátosságairól, kihívásairól értékes információkhoz jutunk, melyek a módszertani protokoll továbbgondolásához, a szakemberek ismereteinek bővítéséhez és nem utolsósorban a sikeres örökbefogadásokhoz is hozzájárulhatnak.

MITŐL FÜGGHET AZ ÖRÖKBEOFAGADÁS SIKERESSÉGE?

A siker egyik kulcsa, hogy az örökbe fogadó szülők úgy éljék meg, a gyermekkel „kerülő úton” találtak egymásra. A gyermek nem az örökbe fogadó családba született, de az egymásra találás egy második születésnapot is kijelölhet.

A szakirodalom és a gyakorlat is azt mutatja, hogy a gyermek idővel próbára teszi a szülőket, hogy mennyire stabil a helyzete a családban. Fontos, hogy ne kerüljünk vele szembe, inkább álljunk mellé, amikor például fel szeretné kutatni a vér szerinti szüleit.

Ne akarjuk mindenáron megváltoztatni a gyermeket, inkább segítsük a személyisége kibontakoztatásában, identitásának kialakulásában. Támogassuk annak megerősítésével is, hogy „nemcsak” örökbe fogadtuk, hanem teljes mértékben, feltétel nélkül elfogadtuk.

Ne akarjuk mindenáron megváltoztatni a gyermeket, inkább segítsük a személyisége kibontakoztatásában, identitásának kialakulásában. Támogassuk annak megerősítésével is, hogy „nemcsak” örökbe fogadtuk, hanem teljes mértékben, feltétel nélkül elfogadtuk. Jó példája ennek, hogy 2014-től csak indokolt esetben lehetséges megváltoztatni az örökbe fogadott gyermek utónevét (Ptk. 4: 134. §) – e mögött az a gondolat húzódik, hogy ha már minden megváltozik körülötte, legalább a nevét ne vegyük el tőle.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A fentiekben – a teljesség igénye nélkül – arra vállalkoztam, hogy az örökbefogadás egyes gyakorlati aspektusait vázoljam. Külön foglalkoztam a gyermek és más szereplők érdekeinek megjelenésével, találkozásával, melyek elsősorban a gyakorló szakemberek számára jelennek kihívást. Az örökbefogadás formáinál is igyekeztem kidomborítani a gyermek szempontjait, azáltal is, hogy a vér szerinti családban nevelkedéshez való jog prizmáján keresztül felhívtam a figyelmet néhány lehetséges dilemmára (Strihó, 2022). Bízom benne, hogy több felvetett kérdés további szakmai diskurzus, esetleg kutatások tárgya lehet.

Végjegyzet

- 1 https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0014.html (letöltve: 2023. 05. 21.)
- 2 „2. hozzátartozó: a közeli hozzátartozó, az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére és a testvér házastársa” (Ptk. 8: 1. § [1] bekezdés).
- 3 „1. közeli hozzátartozó: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbe fogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbe fogadó, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér” (Ptk. 8: 1. § [1] bekezdés).
- 4 „Az örökbefogadott az örökbefogadó és annak rokonai tekintetében az örökbefogadó gyermekének jogállásába lép” (Ptk. 4: 132. § [1] bekezdés). Természetesen lehet jelentősége az örökbefogadás külön hangsúlyozásának például az öröklési jognál, házassági akadályoknál és így tovább, de nem feltétlenül indokolt külön hangsúlyozni a Ptk. által szabályozott összes életviszonyban.
- 5 „A gyermek hozzátartozói: a vér szerinti és az örökbe fogadó szülők (a továbbiakban együtt: szülő), a szülő házastársa, a szülő testvére, a nagyszülő, a nagyszülő házastársa, a nagyszülő testvére, a dédszülő, a testvér, a testvér házastársa, a saját gyermek” (Gyvt. 5. § d).
- 6 A családok támogatásáról szóló törvény (Családtámogatás, 1998) is különbséget tesz vér szerinti és örökbe fogadó szülő között.
- 7 Lásd például a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló törvény (Sztv.) 4. § d közeli hozzátartozók definíciója db, dc, dd alpontjait.
- 8 A leendő örökbe fogadó szülőknek természetesen egyéb feltételeit is vizsgálják: egészségügyi, pszichológiai és szociális körülmények, büntetett előélet stb. Házastársi vagy rokoni örökbefogadás esetén a korkülönbségtől eltekintenek.
- 9 Neményi Eszter (2006) részletesen elemzi a „lemondással kapcsolatos problémákat”: az információhiányt, a nem saját döntést, az értéktelenség érzését, a gyászolás képtelenségét.
- 10 Tanulmányok elemezték már, hogy a vér szerinti szülők a gyermek sorsrendezésére miért az örökbe fogadást választották. Az indokok között szerepelt a hozzájáruló szülő élethelyzete, az, hogy a gyermek nem tervezett volt, a családi támogatás hiánya, lakhatási problémák és így tovább (legutóbb Rékasiné, 2021).
- 11 A Ptk. 4: 126. § (3) bekezdés értelmében, ha a gyermek betöltötte a hatodik életévét, vagy egészségileg károsodott, a szülő „lemondó” nyilatkozatához a gyámhatóság jóváhagyása is szükséges.
- 12 Rendszertelen kapcsolattartás, mely alapot adhat a gyermek örökbe fogadhatónak nyilvánítására: „A gyámhivatal határozatában szabályozottól jelentősen eltér a kapcsolattartás, ha az örökbe fogadhatóvá nyilvánítás során vizsgált időszakban a kapcsolattartásra jogosult szülő önhibájából a) több alkalommal két hónapnál hosszabb ideig nem látogatja meg a gyermeket, b) kapcsolattartási jogát nem a gyámhivatal határozatában előírt helyszínen és időpontban gyakorolja, illetve c) kapcsolattartási jogát a gyermeket veszélyeztető módon gyakorolja” (Gyámrend., 1997: 37. § [7] bekezdés).
- 13 A szülő ebben az esetben is kérheti a kapcsolattartást a gyermekével, például személyes találkozásokat, telefonos, elektronikus kapcsolattartást, levelezést, csomagküldést. A Gyvt. 79. § (5) bekezdés c) pont is előírja ebben az esetben is a kapcsolattartás szabályozását.
- 14 A gyámhivatali gyakorlat egységes abban, hogy az örökbe fogadhatóvá nyilvánítás szempontjából a szülői kapcsolattartás irányadó, de elképzelhető, hogy a gyermek erősen kötődik a kapcsolattartó rokonhoz (nagyszülőkhöz, testvérhez).
- 15 A Ptk. 4: 127. § (1) bekezdés c) pontja szerint cselekvőképtelen szülőnek a gyermeke örökbe fogadásához való hozzájáruló nyilatkozatára nincs szükség.
- 16 A cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alatt álló szülők, illetve a kiskorú szülők helyzete is hasonló kérdéseket vet fel.
- 17 A kijánlási lista összeállítását több tényező is befolyásolja, ezen kell szerepeltetni különösen az örökbe fogadó szülők elképzeléseit az örökbe fogadandó gyermekről.
- 18 Az első találkozástól számított harminc napon belül a területi gyermekvédelmi szolgálatnak ki kell alakítania az álláspontját a gyermek örökbe fogadó szülőkhöz való kihelyezésének tervezett időpontjáról (NM, 1998: 147. § [7] bekezdés).

Felhasznált irodalom

- AB (1991): 64/1991. (XII. 17.) AB-határozat
- AB (1998): 48/1998. (XI. 23.) AB-határozat
- AJB (2017): Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-3481/2017. számú ügyben, https://www.ajbh.hu/documents/10180/2602747/Jelent%C3%A9s+egy+nevel%C5%91sz%C3%BCl%C5%91i+%C3%B6r%C3%B6kbefogad%C3%A1ssal+kapcsolatos+panasz+%C3%BCgy%C3%A9ben+3481_2017.pdf/b524ee91-42cc-1a66ad2a-11fc2ce18b16?version=1.0&t=1512723484333 (letöltve: 2023. 06. 15.).
- Családtámogatás (1998): 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról.
- Cstv.: 2011. évi CCXI. törvény a családok védelméről
- Gyámrend. (1997): 149/1997. (IX. 10.) kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- Gyvtv: 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- KIM (2022): 3/2022. (XII. 28.) KIM-rendelet az örökbefogadás előtti tanácsadásról és az örökbefogadói tanfolyamról
- Magzatvédelmi (1992): 1992. évi LXXIX. törvény a magzati élet védelméről
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- NM (1998): 15/1998. (IV. 30.) NM-rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- Ptk.: 2013. évi V. törvény a Polgári törvénykönyvről
- Sztv.: 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásról
- ANDRÁSI JÚLIA – ITTÉS GÁBOR (2015): Sikertelen örökbefogadások. Arányok és okok szakirodalmi adatok alapján, *Kapocs*, 14. évfolyam, 2015/1., 14–27.
- BÁN ISTVÁNNÉ – DOMJÁN LÁSZLÓNÉ – GOMBOS JÓZSEFNÉ – KÁNTOR NEDDA – NAGY BOTOND – NAGYNÉ ERDÉLYI ILDIKÓ – PLUHÁR BERNADETT – SZÁVA ANNA – SZÉKELY ZSUZSANNA (2012): *Módszertani kiadványok II. Örök befogadás, örökbefogadás*, Budapest Főváros Önkormányzatának Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat, <http://mek.oszk.hu/11400/11415/11415.pdf> (letöltve: 2023. 03. 26.).
- BARZÓ TÍMEA (2017): *A magyar család jogi rendje*, Budapest, Patrocinium Kiadó.
- BARZÓ TÍMEA (2021): Alapelvek, in CSEHI ZOLTÁN (főszerk.): *A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja*, Budapest, Magyar Közlöny- és Lapkiadó Kft., 533–555.
- CSIKY OTTÓ – FILÓ ERIKA (2003): *Magyar családjog*, Budapest, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- DELI JUDIT, DR. – JONKL MARIANNA – NAGY-HARGITAI BOGLÁRKA – NAGYNÉ VISZMEG ÉVA – TAMÁS LÁNG ANDREA (2022): *Az örökbefogadás módszertana*, Budapest,

- Családbarát Magyarország Központ Nonprofit Közhasznú Kft., <https://ogysz.hu/orokbefogadas#> (letöltve: 2023. 03. 26.).
- HEGEDŰS ANDREA (2020): *Komplex családjog*, egyetemi jegyzet, Szeged, SZE Állam- és Jogtudományi Kar.
- KATONÁNÉ PEHR ERIKA (2013): Néhány gondolat az örökbefogadás megváltozott jogi környezetéről, *Családi Jog*, 11. évfolyam, 2013/4., 9–17.
- KATONÁNÉ PEHR ERIKA (2018): „Örökbefogadás”, in JAKAB ANDRÁS – FEKETE BALÁZS (szerk.): *Internetes jogtudományi enciklopédia* (Családjog rovat, rovatszerkesztő: Hegedűs Andrea), <http://ijoten.hu/szocikk/orokbefogadas>; <https://ijoten.hu/uploads/orokbefogadas.pdf> (letöltve 2023. 03. 23.).
- KATONÁNÉ PEHR ERIKA (2020): A gyermek érdeke az örökbefogadás új jogi környezetében. A gyermekközpontú örökbefogadás követelménye, *Családi Jog*, 18. évfolyam, 2020/3., 1–8.
- KERESZTES-TAKÁCS ORSOLYA (2019): *Az örökbe fogadó családok szociálpszichológiai és interkulturális aspektusai*, doktori (PhD-)disszertáció, Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola, https://www.ppk.elte.hu/dstore/document/295/Keresztes-Tak%C3%A1cs_Orsolya_disszertacio.pdf (letöltve: 2023. 10. 05.)
- KRALOVÁNSZKY LILLA (2021): Az örökbefogadás, in CSEHI ZOLTÁN (főszerk.): *A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja*, Budapest, Magyar Közlöny- és Lapkiadó Kft., 846–882.
- MARSCHALKÓ LINDA (2013): Nemzetközi örökbefogadás és a gyermek legfőbb érdeke, *Iustum Aequum Salutare*, 9. évfolyam, 2013/4., 221–239., <https://ias.jak.ppke.hu/2013asz/14.pdf> (letöltve: 2023. 05. 18.).
- MÉSZÁROS KRISZTINA (2006): Sikerek és buktatók az örökbefogadásban, *Család, Gyermek, Ifjúság*, 15. évfolyam, 2006/1., 21–27., http://www.csagyi.hu/images/stories/kiadvanyok/folyoirat/CsaGyI_2006_1.pdf (letöltve: 2023. 03. 26.).
- NEMÉNYI ESZTER (2006): Miért nem szóltak előre a lemondó szülők felkészítéséről, *Család, Gyermek, Ifjúság*, 15. évfolyam, 2006/1., 6–11., http://www.csagyi.hu/images/stories/kiadvanyok/folyoirat/CsaGyI_2006_1.pdf (letöltve: 2023. 03. 26.).
- PÁSZTOR EMESE (2022): Szakjogi családfogalom Magyarországon, in HUSZ ILDIKÓ (szerk.): *Mi a család? Tanulmányok a család fogalmáról a jelenkori Magyarországon*, Budapest, Akadémiai Kiadó. DOI: <https://doi.org/10.1556/9789634548720>
- REIDERNÉ BÁNKI ERIKA (2014): A gyermek érdeke a felbomló családban, doktori értekezés, Győr, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. DOI: <https://doi.org/10.1088/1475-7516/2015/10/003>
- RÉKASINÉ ADAMKÓ ADRIENN (2021): *Az örökbefogadás a modern magyar családjogban 1861-től napjainkig*, PhD-értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi

- Karának Doktori Iskolája, <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/rekasine-dr-adamko-adrienn/rekasine-dr-adamko-adrienn-vedes-ertekezes.pdf> (letöltve: 2023.10. 05.).
- RÉTINÉ DR. BÖHM ÉVA (2011): Az örökbefogadási és az örökbefogadás-felbontási ügyek, in KATONÁNÉ PEHR ERIKA – HERCZOG MÁRIA (szerk.): *A gyermekvédelem nagy kézikönyve*, Budapest, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 897–952.
- SOMFAI BALÁZS (2013): Családjogi és/vagy gyermekvédelmi jogviszony, *Családi Jog*, 11. évfolyam, 2013/4., 29–33.
- STRIHÓ KRISZTINA (2022): Az örökbefogadás elméleti és gyakorlati kérdései, dilemmái, in JUHÁSZ ÁGNES (szerk.): *Elmélet és praktikum. Hagyománytisztelet és modernitás*, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 67–77., <https://jogikar.uni-miskolc.hu/files/17531/JubileumiPOTk%C3%B6tet.pdf> (letöltve: 2023. 03. 25.).
- TÓTHNÉ FÁBIÁN ESZTER (1993): Az örökbefogadási jogviszony tartalmának változása, *Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica*, 43. évfolyam, 1993/1–4., 511–518.
- VISONTAI-SZABÓ KATALIN (2022): A gyermek érdekeinek biztosítása az örökbefogadás során, *Családi Jog*, 20. évfolyam, 2022/4., 20–26. DOI: <https://doi.org/10.47079/2023.bmvsk.gyermek.8>

About adoption process from the side of child

Interests and dilemmas

ABSTRACT

The study would present the diverse definitional questions of adoption by the theoretical and practical standpoints. The central question is the best interest of the child which induces many professional challenges and dilemmas. It is a longer or shorter process until the child is placed in an adoptive family, and during the procedure many professional questions arise, for which finds a reassuring solution is not an easy task. Since in a life of an adopted child we have to talk about two parents: the biological and adoptive parents.

KEYWORDS: family, adoption, the best interest of the child

MISZLAI PÉTER | Szakvizsgázott szociális munkás, családjogi szakjogász, mesteroktató (Szegei Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar), több mint húsz év gyakorlattal rendelkezik a gyermekvédelmi szakellátás területén.